

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Η περίληψη δεν είναι ξεχωριστό γραμματειακό είδος αλλά ένας τρόπος συνοπτικής απόδοσης προϋπάρχοντος κειμένου διά της οποίας επιδιώκεται:

- α) Η κατανόηση του κειμένου.
- β) Η πληροφόρηση των άλλων με λιτό και σαφή τρόπο για το περιεχόμενο του κειμένου.
- γ) Η διάκριση του αναγκαίου από το περιττό τόσο στο περιεχόμενο όσο και στη γλώσσα του κειμένου.
- δ) Η δόμηση ενός νέου κειμένου με συνοχή και συνεκτικότητα.

Άρα η αξιολόγηση της περίληψης στις εξετάσεις του Ενιαίου Λυκείου είναι σκόπιμο να συνεξετάσει τρεις παραμέτρους:

- α) το περιεχόμενο της περίληψης
- β) τη γλώσσα και το ύφος
- γ) τη δομή του περιληπτικού κειμένου.

1. Το περιεχόμενο της περίληψης (0-12 μονάδες)

Θετικά στοιχεία θεωρούνται:

- Η σύλληψη του νοηματικού κέντρου του κειμένου.
- Η επιλογή των σημαντικών ιδεών-πληροφοριών του κειμένου.
- Η πληρότητα κατανόησης του κειμένου.

Αδυναμίες στο περιεχόμενο θεωρούνται:

- Αδυναμία κατανόησης ή απόκλιση από το νοηματικό κέντρο του κειμένου.
- Επιλογή δευτερευουσών ιδεών-πληροφοριών σε βάρος των κύριων-σημαντικών.
- Η ατελής (μερική) κατανόηση του κειμένου.

2. Η γλώσσα και το ύφος της περίληψης (έκφραση) (0-8 μονάδες)

Θετικά στοιχεία θεωρούνται:

- Η χρήση του κατάλληλου ύφους για τη συγκεκριμένη μορφή κειμένου (πληροφοριακό ύφος).
- Η ικανότητα πύκνωσης του κειμένου μέσα από διάφορες τεχνικές (γενίκευση, αναδιατύπωση κτλ.).
- Η ορθή χρήση της γλώσσας στο επίπεδο της ορθογραφίας, της στίξης, της σύνταξης και του λεξιλογίου.

Αδυναμίες στη γλώσσα και το ύφος θεωρούνται:

- Η αξιολόγηση με την άσκηση άμεσης ή έμμεσης κριτικής-σχολιασμού στις ιδέες-πληροφορίες του κειμένου.
- Η αυτούσια-στείρα μεταφορά λέξεων και φράσεων του αρχικού κειμένου στη περίληψη.
- Οι αποκλίσεις από τους κανόνες της Νεοελληνικής Γραμματικής και του Συντακτικού της νέας ελληνικής στην ορθογραφία, στη στίξη, στη σύνταξη και το λεξιλόγιο (επαναλήψεις, ασάφειες, έλλειψη ακριβολογίας κτλ.).

3. Η δομή του περιληπτικού κειμένου (0-5 μονάδες).

Θετικά στοιχεία θεωρούνται:

- Η ικανότητα παρακολούθησης ή αναδιοργάνωσης της δομής του αρχικού κειμένου και η παρουσίαση με λογική ακολουθία των βασικών ιδεών.
- Η σύνταξη ενός κειμένου με ομαλή ροή και συνοχή.
- Η επιτυχής χρήση των διαρθρωτικών λέξεων ή φράσεων.

Αδυναμίες στη δομή θεωρούνται:

- Η τυποποιημένη μεταφορά της πορείας του αρχικού κειμένου που οδηγεί σε μακροσκελή περίληψη.
- Η άτακτη παράθεση των ιδεών-πληροφοριών του κειμένου.
- Η έλλειψη συνοχής και αλληλουχίας μεταξύ των μερών-προτάσεων της περίληψης.

4. Γενική θεώρηση

Η προσπάθεια για αξιολόγηση της περίληψης με την αναλυτική μέθοδο και την πρόσθεση των επιμέρους βαθμών δεν είναι αρκετή. Χρειάζεται μια συνολική θεώρηση του γραπτού πριν την τελική βαθμολογία. Άλλωστε περιεχόμενο, μορφή (έκφραση) και δομή ουσιαστικά δεν διαχωρίζονται. Στη συνολική θεώρηση της περίληψης θα συνεκτιμηθούν για την τελική βαθμολογία όλα τα κριτήρια από την πρωτοτυπία στη συγκρότηση και το ύφος έως την εικόνα του γραπτού (καθαρογραμμένο κείμενο, ευανάγνωστη γραφή).

Συμπληρωματικές διευκρινίσεις

1. Η έκταση της περίληψης εξαρτάται από το είδος, το μέγεθος και τη δομή του δοθέντος κειμένου. Γι' αυτό καθορίζεται κάθε φορά η ποσότητα της περίληψης σε λέξεις (π.χ. 90-120 λέξεις) ώστε να υπάρχει ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο θα κινηθεί το κείμενο της περίληψης. Αυτό δε σημαίνει την αυστηρή καταμέτρηση των λέξεων από το βαθμολογητή αλλά την αξιολόγηση της ικανότητας του μαθητή να πυκνώσει-περιορίσει το κείμενό του σε συγκεκριμένα πλαίσια. (Ως υπέρβαση αυτών των ορίων θεωρείται η γραφή μιας περίληψης με είκοσι (20) περίπου λέξεις περισσότερες). Ακόμα η περίληψη μπορεί να γραφεί ως μία ενιαία παράγραφος ή να χωριστεί σε παραγράφους ανάλογα με το μέγεθος και το είδος του κειμένου.

2. Η περίληψη στα πλαίσια της Έκθεσης-Έκφρασης γράφεται για συγκεκριμένο σκοπό και έχει πάντα αποδέκτη. Γι' αυτό είναι καλό να αποφεύγεται η τυποποιημένη εκφώνηση "Να γράψετε την περίληψη του κειμένου" και να υιοθετούνται πιο αναλυτικές διατυπώσεις ενταγμένες σε επικοινωνιακό πλαίσιο σύμφωνα με τις Οδηγίες διδασκαλίας των φιλολογικών μαθημάτων 1998, σελ. 246 (Παράδειγμα: σε κυριακάτικη εφημερίδα δημοσιεύτηκε το παραπάνω άρθρο. Να ενημερώσετε την τάξη σας για το περιεχόμενό του γράφοντας μια περίληψη 100 λέξεων).

3. Η περίληψη στα πλαίσια του μαθήματος της Έκθεσης-Έκφρασης έχει πληροφοριακό χαρακτήρα οπότε η εισαγωγή της είναι προτιμότερο να ξεκινά με αναφορά στο συγγραφέα ή στο κείμενο, όπως προτείνεται στο βιβλίο Έκθεση-Έκφραση Β' Λυκείου σελ. 235-236 [σ. 264 εκδ. 2002 κ.ε]. Μια εισαγωγή κατευθείαν από τις ιδέες-πληροφορίες του κειμένου είναι και αυτή αποδεκτή με τη λογική ότι ο μαθητής ταυτίζεται με το συγγραφέα του κειμένου ο οποίος επιχειρεί να πυκνώσει το κείμενό του.

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο,

Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Ενιαίο Λύκειο,
Αθήνα 2001, σ.121-123 [125-127]